

Razstava Šola iz zemlje: učenje visokih Andov

UDK 373.3(84)''1931/1940'':069.9:37

1.19 Recenzija, prikaz knjige, kritika

Prejeto: 5. 11. 2013

Šola iz zemlje: učenje visokih Andov Razstava, spremljevalne prireditve in literarni natečaj v Slovenskem šolskem muzeju (junij 2012–maj 2013)

*School of the Earth: Teaching from the Majestic Andes. An exhibition,
accompanying events and a call for literary submissions at the
Slovenian School Museum*

Izvleček

Razstava *Šola iz zemlje: učenje visokih Andov*, ki jo je v sodelovanju z muzejem pripravila svobodna novinarka Tina Zgonik, je prikazala nastajanje in delovanje šole v Warisati na planoti Altiplano v Boliviji v letih 1931–1940 ter nas popeljala v miselni svet starih Andov. Šola kot skupnost je model izobraževanja, ki postaja vedno bolj aktualen tudi v zahodni družbi. Občutljivost, s katero doživlja svet andski staroselec, ponuja alternativo osamljenemu, od družbe in narave izoliranemu potrošniku.

Ob razstavi smo pripravili raznovrsten spremljevalni program od predavanj, delavnic in literarnega natečaja na temo: Kaj je dobro življenje? S čim prispevam k boljšemu svetu? Kako lahko jaz spreminjam svet? Bodi sam sprememba, ki jo pričakuješ v svetu! (Gandhi). V nadaljevanju so objavljeni nagraceni prispevki natečaja osnovnošolcev in srednješolcev.

Abstract

The exhibition, which was jointly organised by the freelance journalist Tina Zgonik and the museum, described the school and school activities at Warisata on the Altiplano plateau in Bolivia between 1931 and 1940; it also helped visitors enter the mindset of the ancient Andes. The school as community is an educational model which is increasingly relevant in Western societies. The sensitivity with which an Andean native experiences the world offers an alternative to the consumer isolated from society and nature. Alongside the exhibition, a diverse accompanying programme was organised, involving lectures, workshops and a call for literary submissions on the themes: What is a good life? What am I contributing to a better world? How can I change the world? "Be the change that you wish to see in the world!" (Gandhi). There follows the publication of the prize-winning literary works submitted by primary and secondary school pupils.

*Naj vsi hodimo skupaj,
naj nihče ne ostane zadaj,
naj vsi imamo vse, kar potrebujemo,
naj nikomur nič ne manjka.*

(Molitev ljudstva Ajmara)

Spomine na šolski sistem, ki je živel s skupnostjo in skupnost z njim, je zbrala in v Slovenijo prinesla novinarka in svobodna raziskovalka Tina Zgonik, ki zadnja leta živi in dela v Boliviji, kjer raziskuje duhovno kulturo staroselcev Altiplana. V sodelovanju s Slovenskim šolskim muzejem in oblikovalko Simono Čudovan je zgodba o Warisati leto dni živela v muzeju.

Ob razstavi je izšel lepo oblikovan katalog, katerega avtorica je Tina Zgonik, oblikovanje je delo akademske slikarke Simone Čudovan. Obsega 48 strani in je poln zanimivih podatkov, zgodb in prelepih fotografij.

Razstava Šola iz zemlje: učenje visokih Andov prikazuje nastajanje in delovanje šole v Warisati na planoti Altiplano v Boliviji v letih 1931 -1940 in nas popelje v miselni svet starih Andov ter pojasnjuje zgodovinske okoliščine, ki so pripeljale do nastanka tako nenavadne in skoraj boleče realistične šole. Šola-skupnost je model izobraževanja, ki postaja vedno bolj aktualen tudi v zahodni družbi. Občutljivost, s katero doživlja svet andski staroselec, ponuja alternativo osamljenemu, od družbe in narave izoliranemu potrošniku.

Da bi videli naprej, moramo gledati nazaj.

(Pregovor ljudstva Ajmara)

Leta 1930 je v južni Ameriki po vrsti neuspešnih poskusov v mestih postalo jasno, da je treba indijanskega otroka poučevati v njegovem naravnem okolju, na podeželju. Bolivijski učitelj Elizardo Pérez je tako dobil nalogo, da poišče staroselsko vas, primerno za postavitev šole. Takoj se je spomnil na Warisato ob jezeru Titikaka, kjer je dobro desetletje prej spoznal karizmatičnega indijanskega učitelja Avelina Siñanija. Ta je bil takrat skoraj še fant. Sedel je na kupu kamenja, obkrožen s tropom otrok, ki so ga gledali kot začarani in poslušali z odprtimi usti. Smejali so se, se čudili, ponujali odgovore, pa spet pozorno prisluhnilili... Ker je govoril v jeziku ajmara, Pérez ni razumel, kaj jim pripoveduje, vendar je bilo očitno, da jih o nečem poučuje. Prizor je bil tako osupljiv in tako lep, da je obstal v spoštljivi razdalji in samo tiho opazoval. »Zdelo se mi je, da sem priča obredu, pogovor med učiteljem in otroci je bil tako veličasten, da se mi je zdelo, da se odvija sveto, mitološko dejanje,« se je kasneje spominjal. Ko je bilo pouka konec, je domačin pozdravil prišleka: »Čakali smo te,« je rekel preprosto.

Tako sta se spoznala moža, ki sta dvanajst let kasneje postavila najpomembnejši učni projekt Latinske Amerike, prvo pravo indijansko šolo, ki ni bila rezultat poskusa



Detajl z razstave Šola iz Zemlje: učenje visokih Andov. (SŠM, foto M. Javoršek)

»civilizirati Indijance«, ampak je bil njen namen nasproten: obramba in ohranitev njihove lastne identitete. Za razliko od šol, ki so se razvile pod kolonialnim vplivom, je upoštevala realne potrebe in interese staroselskih kmetov Altiplana.

Vse je živo, vse je povezano. *Andski dedje so preučevali naravo, da bi živeli z njo v čim večji harmoniji. Zahod jo preučuje, da bi jo izkoriščal.*

Šola je bila zastavljena kot »šola-ayllu«, tj. šola, ki deluje kot staroselska skupnost, kjer ljudje živijo dobro. »Dobro življenje« pa za Andinca pomeni življenje v skupnosti, kjer prva oseba, kot velja za jezik ajmara, ni »jaz«, ampak »mi« – pri čemer »mi« ne vključuje le drugih ljudi, ampak tudi živali, rastline, reke, gore, vso vidno naravo in ves nevidni svet. Občutek, da je vse živo, da ima vse pomembno vlogo v prepletu življenja, da smo z vsem povezani, vodi h globokemu spoštovanju narave. Pomeni premik od prepričanja, da jo moramo varovati, ker jo potrebujemo, k občutenju, da je vse sveto in enako pomembno kot človek, ki je le njen majhen del. Dobro življenje pomeni znati živeti in sobivati, znati jesti, znati piti, znati plesati, znati spati, znati delati, znati meditirati, znati misliti, znati ljubiti in biti ljubljen, znati poslušati, znati govoriti, znati sanjati, znati hoditi, znati dajati in sprejemati.



Obred očiščenja in povezovanja skupine na začetku predavanja Igorja Štručlja in Ire Zorka – sporočilo Bolivije, 24. 1. 2013. (SŠM, foto M. Javoršek)

Učenje za življenje

Že od začetka namen šole v Warisati ni bil zgolj učenje branja in pisanja. »Otroka je treba pripraviti na življenje,« je ves čas ponavljal Pérez. Indijanski kmet je globoko povezan z zemljo in šola mora to povezavo utrjevati, jo usmerjati in ji dajati pozitiven pomen. Povezava z zemljo pomeni preživetje, a tudi identiteto. Pouk je potekal vse dni v tednu, pri gradnji in pri delu na poljih so sodelovali vsi, tudi najmlajši in učitelji. Po načelu »naj vsi hodimo skupaj, naj nihče ne ostane zadaj« je bila za uspeh vsakega od učencev odgovorna vsa vas – šola je tako uspešna, kot je uspešen najslabši učenec. Če nekomu torej ni šlo, so mu bili drugi dolžni pomagati in ga podpreti. K pouku je spadala osebna higiena (kopanje v reki) in gojenje narodne identitete (sploh v okviru kulturnega kluba). Pouk je potekal v jeziku ajmara, španščina je bila na drugem mestu.

Učni načrt ni temeljil samo na pomnjenju podatkov, poudarjali so tudi razvoj ustvarjalnosti, sočutja, veselja in marljivosti. Otroci, ki imajo te lastnosti, bo v življenju že našel informacije, ki jih morda še potrebuje za opravljanje svojega poklica. Potrebuje samo eno: okolje, ki zbujajo navdušenje in omogoča življenje v polnosti, kjer lahko najde upanje in pogum. Vzgajati je pomembneje kot poučevati.

Učenci so imeli tri učilnice: razred, delavnico in polje. Delali so praktično vse. Tudi šolo so si zgradili sami, pri tem je sodelovala vsa skupnost. Vse, kar so se naučili v delavnicah ali na polju, so takoj prenesli v prakso, tako uspešno, da je s polji in delavnicami šola postala praktično samozadostna. Včasih se je pouka udeležil tudi kakšen odrasel, ki mu je manjkalo znanja na katerem področju. Izdelovali so šolske



Pri učni uri intuicije so mladi udeleženci s kartami razvijali svojo intuicijo, koncentracijo in sposobnost vizualizacije. (SŠM, foto M. Javoršek)

mize, ogrođja za postelje, pohištvo, uniforme za šolsko nogometno ekipo, stkali odeje za internat. Pridelali so toliko hrane, da so vzdrževali internat s skoraj dvesto učenci. Shramba je bila vedno polna.

Čeprav je revni vaški šoli dejstvo, da je vse pridelala sama, olajšalo delovanje, je bilo pomembnejše to, kar je z delom pridobil otrok: naučil se je, da je najvišja oblika sobivanja delo. Vedel je, da je treba vsako delo opraviti dobro. Zavedal se je, da prispeva k skupnemu dobremu, da je pomemben del družbe in da je lahko ponosen nase. Razvil je celo vrsto vrlin: vztrajnost, pogum, solidarnost in iznajdljivost, odrastel je brez strahu pred naporom. V tradicionalnih skupnostih je popolnoma naravno, da se otrok uči z delom in zelo mlad postane samostojen. Delo je najvišja oblika učenja.

Warisata je zrasla tako rekoč iz nič, iz zemlje in iz ljubezni teh, ki so se hoteli učiti. Delovala je devet let. Vendar dovolj dolgo, da je prižgala iskro v številnih drugih državah Latinske Amerike. Oblast je kmalu ugotovila, da so jim indijanske šole ušle izpod nadzora, zato je leta 1940 ministrstvo za šole šole v Warisati zaprlo.

Danes iste vrednote poučuje skupnost Sariri, ki v prihodnjem letu načrtuje odprtje prve sodobne šole z »naravno metodologijo« po zgledu Warisate, v La Pazu. V sodobni razkosani, odtujeni družbi je ena najpomembnejših vzgojnih nalog prav razvijanje občutka povezanosti. Zato so v šoli potrebne »točke srečanja«, priložnosti za druženje, včasih z delovno nalogo (na primer okopavanje vrta, pleskanje šole), včasih pri igri, pogosto pri hrani (apthapi). Apthapi je andski skupni obrok, kjer vsak nekaj prinese. Vso hrano položijo na aguayo (prt). Navzoči se zberejo v krogu, se zahvalijo za hrano, jo blagoslovijo in potem si vzame vsak, kolikor potrebuje, da se nasiti. Učenci

bodo sodelovali pri vseh opravilih, ki jih zmorejo, tudi (ali še posebej) pri čiščenju prostorov. V običajni šoli starši prihajajo le na govorilne ure. V šoli, ki deluje kot skupnost, pa se od njih pričakuje, da aktivno sodelujejo pri odločanju in vsakodnevnem delovanju šole. Otrok se uči z zgledom, družbena angažiranost pa je ena najpomembnejših vrednot, ki jih gojijo Saririji.

Zakaj je šolski sistem iz Bolivije s tako kratkim trajanjem zanimiv za nas? Namen razstave ni obujanje spominov, ampak skozi zgodbo o Warisati prikazati etiko prebivalcev in njihov odnos do sveta, ki ga je v pretežni meri zahodni svet potrošniške družbe izgubil, a ga v zadnjem času marsikdo spet ceni. Skupnostni pristop se tudi zato, predvsem zaradi aktualne krize, pojavlja tudi na drugih področjih. Naj naštejem dva: ljudje se povezujejo in skupaj obdelujejo urbane vrtove v mestih, Inštitut za trajnostni razvoj je leta 2011 razvil projekt Šolski ekovrtovi, ki se je razširil po slovenskih vrtcih in šolah).

Indijanski rek pravi: »Kamor gledaš, tja boš šel«. Upamo, da so obiskovalci razstave dobili kakšen namig o možnostih in inovativnih rešitvah, ki jih ponuja »šola za življenje«.

Ob razstavi smo pripravili pester spremljevalni program

Na predvečer najkrajšega dneva in najdaljše noči v letu, 20. 12. 2012 smo v našo sredo več 100 obiskovalcev povabili modro žensko, večno iskalko, ambasadorico za mir in neutrudno raziskovalko starih kultur naših prednikov, gospo Fani Okič. V svojem predavanju oz. pogovoru z naslovom "Da bo življenje živelo" nam je prebrala poslano ob novem letu in spregovorila o sedanjem času porušenega ravnotežja na vseh ravneh bivanja. Današnji človek je vse bolj osamljeno bitje. Živi v okviru pojma imeti in istočasno pozablja oz. sploh nima časa biti. Fani Okič nas je s svojim vedenjem popeljala do vzrokov, ki so nas pahnili na etično dno, se spraševala, kaj je morala, kaj etika: "Etika brez prilastka in označbe, čigava je kot univerzalna vrednota, ne glede na to, iz kakšne kulture, verske ali družbene naravnosti izhaja, temelji na osnovni vrednoti – človeškem dostojanstvu". Opogumljala nas je, da lahko prav vsak posameznik po svojih močeh prispeva k boljšemu svetu in odgovore išče tudi v preteklosti oz. pri kulturah, ki so še danes povezane z naravo.

Ti veš in jaz vem.
Zemlja ni tvoja, ni moja,
dana nam je na posodo vsem,
da pridemo, se srečamo
in gremo brez vrnitve.
(Azteška pesem)

24. januarja 2013 sta popotnika in raziskovalca domorodnih ljudstev, tradicij in človeške zavesti Igor Štrucelj in Ira Zorko predstavila predavanje z diapozitivi z naslovom Sporočila Bolivije. Oba sta leta 2012 s skupino popotnikov iz Slovenije, ki



*Srečanje s Fani Okič na predvečer zimskega solsticija 20. 12. 2012
je privabilo veliko obiskovalcev. (SŠM, foto M. Javoršek)*

jo je po manj znanih poteh Bolivije vodila Tina Zgonik, spoznavala naravo in ljudi te južnoameriške dežele, ki ima največji delež staroselskega prebivalstva vseh držav ameriške celine (70%) in je v vseh pogledih najbolj tradicionalna. Tamkajšnja doživetja so jima okrepila zavest o modrosti in pomembnosti brezčasnega izročila človeških kultur, ki nas zavezujejo k etičnemu delovanju in čuječnosti. Že uvod je bil zelo drugačen in zanimiv – obiskovalci smo v krogu naredili obred očiščenja s kadihom palo santo (sveti les), se povezali med seboj ter naredili kratko meditacijo. Nato sta spregovorila o svojih izkušnjah ter o vidnih in manj vidnih povezavah med Bolivijo in Slovenijo.

Za učence smo pripravili učno uro intuicije, indijansko učno uro v naravi, delavnico o stereotipih ter literarni natečaj.

Učne ure in delavnice so bile namenjene razvijanju občutljivosti, povezanosti in hvaležnosti življenju. Pri tem smo uporabili delo s simboli – risanje z levo roko (uravnovešanje možganskih polovic), igro s kartami za razvijanje intuicije (izboljšuje intuicijo, koncentracijo, sposobnost vizualizacije), pogovor s predniki, izdelava družinskega drevesa (razvija občutek povezanosti in hvaležnosti), pogovor z vetrom, drevesi, poslušanje zemlje, zvoki gozda in vaje zaupanja.¹

Mateja Ribarič

¹ Del besedila povzet po katalogu razstave, avtorica Tina Zgonik.



Nagrajenci literarnega natečaja na delavnici o stereotipih. (SŠM, foto M. Javoršek)

Literarni natečaj ob razstavi Šola iz zemlje: učenje visokih Andov

Literarni natečaj je imel več tem, ki so se navezovala na vsebino razstave: Kaj je dobro življenje? S čim prispevam k boljšemu svetu? Kako lahko jaz spreminjam svet? Bodi sam sprememba, ki jo pričakuješ v svetu! (Gandhi).

Do aprila 2013 je na naš naslov v Slovenski šolski muzej prispelo 19 del iz ene srednje in desetih osnovnih šol. Komisijo, ki je pregledala vsa poslana dela, so sestavljale tri članice: mag. Marija Lesjak Reichenberg (višja svetovalka, Zavod Republike Slovenije za šolstvo), mag. Marjetka Balkovec Debevec (muzejska svetnica, Slovenski šolski muzej) in Mateja Ribarič (muzejska svetovalka, Slovenski šolski muzej). Kriteriji pri izbiri so bili starost, izvirnost, stil in oblikovni slog pisanja. Komisija se je soglasno odločila, da podeli devet enakovrednih nagrad za spise oz. razmišljanja, eseje ter štiri enakovredne nagrade za pesmi. Nagrada za nagrajence literarnega natečaja je bil obisk Slovenskega šolskega muzeja s posebnim programom zanje. Z nagrajenci smo preživeli zelo zanimiv dan v muzeju, kjer so se pri učni uri lepopisa učili pisati lepopisne črke, na delavnici o stereotipih so razmišljali o vzrokih zanje, o tem kakšni stereotipi obstajajo in se osredotočili na stereotipe do starostnikov.

V nadaljevanju so vsa nagrajena dela tudi objavljena.

Sem sprememba, spreminjam svet!

Včasih si želim biti sama in oditi tja, kjer je drugače kot v tem svetu, polnem krutosti.

Razmišljati želim o stvareh, o katerih med ljudmi ne morem, hočem občutiti samostojno moč, za katero še ne vem, kakšna je, vendar vem, da je.

Hočem pritegniti veselje s pozitivno energijo.

Hočem, da bi minilo nekaj let in bi postala nekaj posebnega in bi znala pomagati vsakomur.

Hočem spreminjati svet in mišljenja ljudi.

Hočem videti nasmešek na obrazu tujcev in jim polepšati dan.

Hočem spremembo.

Hočem uresničevati sanje drugih in s tem tudi svoje.

Hočem mir na svetu.

Hočem prijateljstvo in ljubezen.

Hočem svet!

Nicol Arnečič, 15 let

Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor

Mentorica: prof. Vanja Kancler

Obraz življenja

Dotik tople roke na moji,
pomirjujoč glas mi nekaj pripoveduje.

Poslušam, a ne slišim.

Vse deluje tako tuje.

Počasi plavam vstran.

Zakaj me roke tako bolijo?

Gledam, a ničesar ne vidim,

barve, slike mimo bežijo.

Oči zaprem,
občutek utrujenosti me prevzema.

Nato jih odprem.

Čudna sila me objema.

Po mojem telesu navzdol
teče rdeča tekočina.

Krvavim.

Zakaj?

Zato, da se zavedam, da še živim.

Odplavam v svet sanj,
kjer je svet veliko bolj pravičen,
kjer je dobrega več in slabega manj,
občutek je odličen.

Zato imam raje domišljijo,
ker vse poteka tako, kot sam želiš.
Ni pritiska, ljudje ti ne težijo,
vse lahko dosežeš in dobiš.

Resničen svet je preveč krut zame,
na neskončno potovanje se odpravljam.
Prosim, ne pozabite name!
Na svidenje, sedaj se poslavljam.

Bleda koža, steklene oči, hladen dotik, ničesar več ni.
Svet se izgubi v neskončni belini.
Bolečina izgine in z njo vsi spomini.

Maša Dvoršak, 9. b
OŠ Franca Rozmana – Staneta Maribor
Mentorica: Simona Deučman

Človek

Imaš vse, kar hočeš,
a dušo izgubljeno.
Četudi ti je vseeno,
z glavo skozi zid ne moreš.

Gledaš v neznano
in se umikaš svetlobi
praznine ob tvoji podobi.
Je tudi vesolje prazno?

Kje bi našel tisto,
za kar sploh ne veš,
a te je gnalo po teh poteh
iščočega v svojo bližino?

Kdo bi ti povedal zgodbo
o tem, kje najti neiskano,

in ti rekel: „Pojdi z mano
iskat bežečo usodo.“

Nihče ti ne bo povedal, kje.
Nihče to ne bo povedal zgodbe
in usodo boš moral iskati po svoje.
Drugače ni šlo in še zmerom ne gre.

Res imaš vse, kar hočeš,
tudi neizogibno breme
najti samega sebe
brez gotovosti, da zmoreš.

Če pa ne bi iskal, bi bil popoln;
brez vsakega dvoma
in brez časa in prostora,
a nikoli več človek.

Teja Gerjovič, 9. a
OŠ Franca Rozmana – Staneta Maribor
Mentorica: Simona Deučman

Vrednota ljubezni

Vse se začne,
ko oko uzre
kup zlata,
ki se lesketa;
pograbi ga,
ga ne deli,
za dobro prikrajša
tisoč ljudi.

Vrednoto srca
vsak ima,
le v sebi naj najti jo zna.
Zapri oči,
se vase zazri,
pokaži to, kar si.

Misliš, da v bedi živiš,
da reven si kot cerkvena miš.

Motiš se.
Imaš zlato,
ki ga ne vidi nobeno oko.
Imaš ljubezen, radodarnost,
domišljijo in iskrenost,
imaš veselje in soljudi,
vsaj eden od njih ti dobro želi.

Vrednoto srca
vsak ima,
le v sebi naj najti jo zna.
Zapri oči,
se vase zazri,
pokaži to, kar si.

Bodi srečen, bodi vesel,
pa ljubezen boš imel,
širi ljubezen, osreči ljudi,
bodi to, kar si.

Urša Majcen, 15 let
OŠ Valentina Vodnika, Ljubljana
Mentorica: Mira Šijanec

Verjamem vate

Ko zagrne te črn oblak noči,
ko nad tabo se stemni,
ostane upanje, vate zaupanje.

Zaupanje, vera v ljudi -
to ostane, ko vse se izgubi,
to poganja nas naprej,
iz dneva v dan,
iz težkih časov v vsakdan.

Zaupanje v človeka
daje ti moči,
da opraviš sto stvari,
ki jih prej zmogel ne bi.

Zaupanje, vera v ljudi -
to ostane, ko vse se izgubi,
to poganja nas naprej,
iz dneva v dan,
iz težkih časov v vsakdan.

Z upanjem pride sreča
in upanje z vero v ljudi,
zaupanje in iskrenost -
to naj vodi življenja ljudi.

Urša Majcen, 15 let
OŠ Valentina Vodnika, Ljubljana
Mentorica: Mira Šijanec

Kaj je dobro življenje?

Kaj je potrebno, da življenje ni le življenje, ampak *dobro* življenje? Takrat, ko je polno sreče, ljubezni, lepote, upanja, prijateljev, ko ničesar ne potrebuješ, ker vse že imaš. Ampak kaj je sreča?

Zame je sreča to, kar se zgodi, ko greš v posteljo na eno izmed najbolj vročih noči poletja, na tako vročo noč, da ne moreš nositi niti spalne majice in spiš na odeji namesto pod njo, bolj natančno, *poskušaš* spati. In potem, enkrat pozno, pozno, pozno ponoči, morda malo pred svitom, vročina popusti in noč se ohladi in potem, ko se za trenutek zbudiš, opaziš, da te skoraj hladi in v svoji podzavesti se stegneš in potegneš odejo k sebi in se v njo oviješ in samo ta preprosta odeja te dovolj ogreje, da se zopet pogrezneš v močan spanec. In ta trenutek, ko sežeš, ta kretnja, ta *refleks*, ki ga imamo, da potegnemo, kar je toplo - ni važno, ali je nekdo ali nekaj - proti nam, ta občutek, ki ga dobimo od dejanju, ta občutek, da smo varni na svetu in pripravljeni na spanje, to je sreča.

Kaj pa prijatelji? Všeč mi je, ko z nekom postaneš tako blizu, da lahko vidiš njegove značilnosti. S časom začneta govoriti enake stvari in 'kradeta' stavke drug drugemu in imata podoben smisel za humor in lahko drug drugemu povesta šalo, ki jo poznata le vidva, samo s pogledom, ne potrebujeta niti besed, ker je vajina povezava tako močna. Lahko sedita v prijetni tišini, ali pa se pogovarjata ure in ure. Zelo težko je dobiti tako vrsto prijateljev. Imam take prijatelje, tiste prave, in upam, da bodo v mojem življenju ostali zelo dolgo. Ni pa nujno. Mogoče je, da me bodo razočarali. Ker tudi to je del srečnega življenja. Ker to ni Čudežna dežela in nihče ni Alica. Razočaranja pač so in nič ne moremo storiti glede tega, lahko pa jih zmanjšamo. Vsi trenutki razočaranj tebe pravzaprav naredijo *tebe*. Polno je slabih občutkov. Eden od najslabših trenutkov v življenju je po mojem mnenju takrat, ko si v sobi polni ljudi in pogledaš

okoli sebe, kjer vidiš vse te ljudi, kako se smejiijo in kar naenkrat se počutiš tako žalostno in osamljeno, da lahko čutiš bolečino v svojih prsih, ker ugotoviš, da vsi nekomu pripadajo in vsi imajo nekoga, ki pripada njim, ti pa ne in si samo *tam*. Včasih pa so taki občutki kratki in trajajo le nekaj časa. Morda samo nekaj tednov. Spomnim se, ko sem bila v tem neverjetno 'omotičnem' razpoloženju in ko sem videla eno preprosto malo stvar, je ta povzročila, da sem za trenutek izgubila sapo, čutila praznoto v prsih in skoraj mi je postalo slabo, ves svet se je samo zdrobil in vse, kar sem si želela, je bilo, da bi se ulegla pod odejo, zaprla oči, zaspala in se nikoli več zbudila.

Zato si moramo za dobro življenje vzeti čas. Včasih si želim, da bi lahko ustavila čas za nekaj tednov, toliko, da bi si lahko odpočila in delala, kar bi si želela in preprosto postavila stvari na svoje mesto. Potem bi čas spet začel teči in ničesar ne bi zamudila, ker bi se življenje okrog mene preprosto nadaljevalo od trenutka, ko sem ga ustavila. Moramo si vzeti čas za občudovanje lepote okoli nas. Življenje je polno nepredvidljive lepote in nenavadnih presenečenj. Včasih je lepota prevelika, da bi jo lahko sploh opisala. Poznate občutek? Ko je nekaj preprosto preveč lepo? Ko nekdo nekaj pove ali napiše ali zaigra, da te spravi na rob solza in te morda celo spremeni.

Potem pa je tu še ljubezen. Beseda, ki je prevečkrat uporabljena prezgodaj. Ob ljubezni vedno najprej pomislim na zgodbo o tem, kako je sonce ljubilo luno tako močno, da je umrlo vsako noč, da bi jo pustilo dihati. Menim, da je ves pomen zveze z nekom, da se lahko z njim pogovarjaš, vse drugo spustiš iz rok in ko si najbolj tečen, te ima še vedno rad, še vedno želi govoriti s tabo in še vedno mu je mar zate. Ne gre za to, da najdeš nekoga, ki se ne bo prepiral s tabo ali te razžalostil ali razjezil. Gre za to, da najdeš osebo, ki bo vedno stala zraven tebe in ti brisala solze, te držala v rokah po prepiru in ne bo odšla, ne glede na to, kako težke stvari postanejo. Ampak nekateri ljudje to vzamejo v prid, ker vedo, da bo oseba vsakič, ko jo odrineš, prišla nazaj. Ampak nekega dne je morda ne bo nazaj.

Pravzaprav se sami odločimo, če je naše življenje dobro, če so vsi deli sestavljanke na svojem mestu. Res je, da smo kdaj na tleh, ko mislimo, da ne zmoremo več, ampak ostati moramo močni. Ne glede na padce, ko se bomo zopet pobrali, bo življenje še enkrat slajše. Pustiti moramo, da nam misli kdaj pa kdaj uidejo izpod nadzora, da kdaj pa kdaj ne vemo, kaj počnemo. Največkrat se spomnimo kratkih trenutkov, ki štejejo največ. Lepo je, ko misliš, da je vse enako, ko pa pogledaš nazaj, ugotoviš, da je vse drugače. To drugače je lahko dobro ali slabo. Dobro življenje si je treba priboriti. In prav vsak lahko pusti, da mu misli odtavajo nekam daleč stran, kjer je njegovo življenje dobro in v resničnem svetu to poskuša doseči. Prav vsak.

Laura Bele, 13 let

OŠ Stopiče

Mentorica: Karmen Blatnik

Kaj je dobro življenje?

Ob tem, kaj je dobro življenje se mi porajajo različna razmišljanja – od takih, ko znam pojasniti, kaj zame pomeni dobro življenje, do takih, ko ostaja zastrto v skrivnostno meglico, ki lahko v hipu izgine iz mojega obzorja. Obzorja mojih občutenj tega, kar je, kar živim, kar vidim, kar si predstavljam in nenavsezadnje tudi želim. Četudi najdem pojasnila, definicije, opise, razlage, odgovore na to vprašanje, ostaja vse to nepolno, nikoli dokončane misli, razmišljanja – vsa ta moja pojmovanja, zaznavanja pa se tudi z leti spreminjajo in se še bodo; z vsakim dnem, z vsako izkušnjo – preizkušnjo smo zrelejši, drugače doživljamo svet, ljudi okoli sebe in seveda sebe in svoje življenje. Tako mi bo vsaka nova izkušnja prinesla nove poglede, nove odgovore na to vprašanje.

V trenutnih mojih zaznavanjih, občutenjih pa je eno mojih prepričanj, da je v našem življenju zelo pomembno to, ali se nam godi dobro ali pa trpimo. K temu veliko prispevamo sami, saj si ga ustvarjamo sami in le z našim trudom in garanjem lahko postane življenje zares dobro. Sama v teh letih stremim k temu tako, da se pridno učim, da skušam biti čim bolj koristna in ustvarjalna na različnih področjih, ne le, kar zadeva šolske dejavnosti. Tako tudi pojem, plešem, igram klavir, namesto posedanja pred televizorjem berem, se ukvarjam s športom, rada imam naravo in živali, pomagam soljudem. To so stvari, ki mi predstavljajo nekaj, kar je v mojem obdobju življenja zame dobro. Pomembno mi je, da sem delovna, kreativna, odprta, iskrena – čeprav s temi vrednotami v svetu, kakršen je danes, težko preživim. Vseeno ostaja moj moto, povezan z življenjem: »Kar te ne ubije, te naredi močnejšega.«

Eno mojih zavedanj je, da četudi bi imeli v življenju same dobre izkušnje, bi se tega navadili in spet ne bi uživali. Dobro življenje vsebuje vzpone in padce (mora jih!), a mi si želimo, da bi bilo več vzponov kod padcev. A življenje ni vedno z rožami posejano, življenje je »sovraštvo, večni boj«, mi ga pa speljemo po svojih najboljših močeh. Ampak, da naše življenje steče tako kot mora, moramo tudi za sebe speljati najboljše možnosti. Zavedati se moramo, da nismo popolni in da se niti ne smemo truditi, da bi bili popolni. Že sama misel, da smo edinstveni, nam lahko pomeni ogromno in veseli moramo biti, da smo to, kar smo! Moramo se spoštovati. Zavedanje, da ni prav, da mislimo samo nase in na svoje življenje, pa nas pripelje do tega, da opazujemo, predvsem pa vidimo – če že ne občutimo – tudi svet, življenje soljudi, njihove stiske, trpljenja. Prav je, da jim pomagamo. Na ta način jim polepšamo dan, in sicer že z majhnimi, drobnimi oblikami pomoči, kot npr., da jim odnesemo smeti, gremo namesto njih v trgovino, peljemo psa na sprehod; in to jim lahko pomeni veliko.

Ker pa življenje prinaša tudi slabe stvari (nemalokrat nam v teh ne prizanaša, zna biti prav okrutno), moramo misliti pozitivno, da preženemo grenkobo in vse slabe misli. Življenje se nikoli ne izboljšuje. Je tako, kot je. Spreminja se samo dožemanje življenja. Življenje je odvisno od tega, kako ga sprejemajo in kako nanj gledamo. Optimist bo na življenje gledal zelo lepo in pozitivno, medtem ko bo pesimist gledal na življenje kar se da slabo. Jaz pa pravim tako, da je življenje samo eno in da ga je treba izkoristiti do zadnjega trenutka. Življenja si ne smemo oteževati, saj si lahko tako

marsikaj zakompliciramo. V življenju moramo uživati – seveda v skladu s svojimi prepričanji, vrednotami, pa tudi omejitvami – tukaj smo svobodni, imamo svojo voljo, kako bomo živel, kaj bomo iz sebe naredili.

Zdaj sem sama v obdobju odraščanja in mi vsi govorijo, naj uživam in se imam 'fajn', saj je mladost samo ena in življenje eno. Že, samo kaj zanje pomeni uživati in se imeti 'fajn' – ni nujno, da je skladno z mojimi prepričanji – sama izbiram in sledim temu zavedanju, kar je zame uživanje in se imeti 'fajn' – nemalokrat je to čas, ki ga namenim npr. skrbi za živali – ob tem občutim nekaj, kar me osrečujejo, bogatejša sem. Tega vsi tisti, ki želijo name vplivati s svojimi pogledi na življenje največkrat ne razumejo. S tem se ne obremenjujem.

Dobro življenje je življenje brez sekiranja in 'živciranja' – preobremenjenost, psihične napetosti nas vodijo v nejevoljo, melanholičnost, neobčutljivost za druge ..., to pa ni dobro, tega si ne želim. Vsako življenje je dobro – le 'potovati' skozenj moramo znati. Vsekakor pa je dobro življenje tudi to, da v njem uspeš, dosežeš željen cilj in ne zabredeš v težave, kot so droge, alkohol ...

Poti do dobrega življenja je več. Bodi nasmejan in vesel in nasmej tudi druge. S tem boš dosegel največ. Do dobrega življenja pa nas ne pripelje nihče drug, kot mi sami. Življenje vsakega pa bi moralo biti sestavljeno tako, da bi na koncu lahko rekel: »Super je bilo! Pripravljen sem začeti z novo dogodivščino, ki ji rečemo življenje.«

*Urška Bračko, 14 let,
OŠ Miklavž na Dravskem polju
Mentorica: Ana Koritnik*

Kaj je dobro življenje?

Beseda življenje. Beseda, ki jo človek velikokrat izgovori, vendar ali se tudi zaveda njenega globokega pomena? Živimo v negotovem času, v času krize, a tukaj se ne bom osredotočil na gospodarsko krizo, ki jo je moč odpraviti, ampak bom razpravljal o krizi vrednot.

Dandanes je posameznik, ki ima visoko razvite moralne vrednote prej izjema kot pravilo. Zakaj je temu tako? Zagotovo je na to vplival večstoletni razvoj človeka, številna nova odkritja, izumi ter menjava političnih sistemov. Naša civilizacija se je na vseh tehničnih področjih zelo razvila, žal pa človek skozi čas ni tako dobro kot tehnične izdelke razvijal svojih vrednot, da bi se razvil v zrelega posameznika in zaživel polno življenje. Seveda obstajajo na svetu skupine ljudi in posamezniki, ki živijo polno življenje, npr. vzhodne azijske kulture, ki v ospredje postavijo zgolj človeka-posameznika. Ti ljudje se zavedajo, da je v našem kratkem življenju pomembno, da spoznamo samega sebe, se razvijemo in širimo svoje vrednote na druge ljudi z namenom, da bi vsi živel v sožitju, brez nenehnega uresničevanja *izključno* lastnih ciljev. Mi pa živimo v sistemu, v katerem nista v ospredju posameznik in njegove moralne vrednote.

Pomemben je zgolj zaslužek ter lastno kopičenje bogastva posameznikov, skupin ter korporacij, pri čemer pa se ne oziramo na posledice, ki pri nastanejo. Da je nekaj hudo narobe, pokaže že današnja vzgoja otrok in mladih, ki je katastrofalna in zelo zaskrbljujoča. Zaradi slabo zasnovanega učnega načrta smo pod največjim pritiskom prav srednješolci. Smo preobremenjeni, naši starši od nas preveč pričakujejo in velikokrat želijo preko nas uresničiti svoje načrte ali/in sanje.

To je le nekaj vzrokov, ki korenito vplivajo na posameznika v njegovih letih nenehnega razvoja. Negotova prihodnost je največji strah najstnikov, vsaj tistih, ki bi radi v svojem življenju uresničili zadane načrte. Lahko je danes govoriti staršem in starejšim generacijam, kako naj živimo in da se naj ne obremenjujemo s prihodnostjo, da se bo s časom vse uredilo. Na podlagi česa si jemljejo pravico do takšnega usmerjanja mladih? Sami so živeli pod skupno državo Jugoslavijo, živeli so v dobrih okoliščinah, vprašanja o brezposelnosti skoraj niso poznali, vsi so bili preskrbljeni. Če pa se postavimo v kožo konstruktivnega, politično-neopredeljenega politologa oz. analitika vemo, da je bila Jugoslavija zgrešen sistem! Zaradi razpada države in kasnejšega plačevanja njenih kreditov trpijo današnje generacije. To je le eden izmed vzrokov za današnje stanje Slovenije, v kateri živimo. Naj razložim na primeru: večina posameznikov, ki danes dokonča študij, ne dobi službe. Konkurenca je prevelika, razpisanih delovnih mest premalo, da tako imenovanih »poznanstev«, na katerih temelji Slovenija, ki omogočijo iskalcu zaposlitve službo, niti ne omenjam.

Vsak normalen posameznik razmišlja o osamosvojitvi ter o tem, kako si bo ustvaril družino. Kako naj mu to uspe brez redne službe, brez rednega dohodka? Tako smo danes priča temu, da se mladi preprosto ne morejo osamosvojiti. Izjema so le redki primeri. Do 30. leta ostanejo pri starših, imajo neredne dohodke in občasno službo, za katero se največkrat sploh niso šolali. Morda se jim res po tridesetem vendarle pojavi kakšna možnost, ampak takrat si preprosto rečejo: »Mah, prepozno je za mene!« in zgodi se, da ostanejo doma. In tukaj se pojavi vprašanje: kaj je dobro življenje? Kako naj se posameznik razvija v zrelo osebo, ko pa je celo življenje na istem mestu in v istem kraju? Kako postati močna in odločna oseba, če pa mora celo življenje živeti v hiši svojih staršev? Kako naj ugotovimo, kaj je dobro življenje, ko pa nismo zmožni uresničiti svojih sanj in načrtov. Nikakor ne namigujem na to, da je kakorkoli sramotno oz. ponižujoče, če otrok vse življenje ostane doma. Zdi se mi lepo, kadar se odloči ostati ter si na isti zemlji ustvariti lastno družino in svoje ime vredno vsega spoštovanja. Če pa si posameznik vse od najstniških let prizadeva in načrtuje, da se bo osamosvojil ter si ustvaril nekaj povsem svojega, takrat pa se lahko pojavi velik moralni problem. Recimo, da sedem let trenirate nogomet in v ta šport vlagate ves svoj trud in prosti čas. Po nekaj letih trdega treninga in tekem sledi odločilna tekma. Pred njo izveste, da vas pridejo opazovati iskalci nogometnih talentov. Zavedate se, da vam bo dobra igra omogočila prestop v veliko bolj kakovosten klub, kot je vaš trenutni in vaše sanje in večletno neizmerno prizadevanje bo poplačano. Sledi zadnji trening na katerem se zelo poškodujete, okrevanje pa bo trajalo več mesecev. Predstavniki drugih klubov medtem

preprosto pozabijo na vas. Tako se zgodi, da vaše večletno prizadevanje, trud in sanje odplavajo po vodi.

Pustimo sedaj generacijo med 20. in 30. letom in se raje vrnimo na najstnike oz. srednješolce, našo prihodnost Slovenije. Moje razmišljanje temelji na tem, da je pomoč med ljudmi nekaj samoumevnega. Je dejanje, ki ga storimo zgolj iz ljubezni do sočloveka, ne zaradi tega, ker pričakujemo, da bomo poplačani. Današnja slika najstnikov pa je žal prav takšna. Za vsako storjeno »dobro« dejanje pričakujejo poplačilo. Preprosto ne prepoznajo veličine, ki se skriva v besedi pomoč. Ne vedo, da prav to in podobna dejanja delajo človeka zrelega in ga pripravljajo na dobro, polno življenje ter njemu samemu omogočajo, da postaja še boljši človek. Največji problem mladih danes je, da se vedno znova in znova hočejo izpostavljati. Največkrat po družabnih omrežjih. Seveda moram omeniti to »gnilo« besedo facebook. To spletno mesto danes žal pri večini mladih nadomešča vrline, kot so: prijaznost, odločnost, poštenost, odkritost, odgovornost ... Namesto, da bi se posvetili razvoju svoje osebnosti, spoznavanju samega sebe, razvijanju lastnih meril, raje v večini primerov nalagajo na splet slike, na katerih so neustrezno oblečeni, objavljajo neprimerna zasebna stanja in se neomejeno izpostavljajo. Moto današnjih najstnikov se vse bolj pojavlja in uveljavlja kot: »Koliko lajkov (vščekov) imaš, toliko veljaš,« kar je absurdno in žalostno. Če bi imel kaj besede pri vsem tem, bi takoj zakonsko prepovedal uporabo facebooka oz. onemogočil njegovo delovanje v Sloveniji in drugod po svetu. V isti koš bi uvrstil tudi ostala manj poznana družabna omrežja. Ljudi lahko med seboj komunicirajo na drugačne načine, zato ne potrebujejo nobenega družabnega omrežja, ki jim uničuje življenje in ovira njihov razvoj.

Omenil sem že neustrezno načrtovan učni načrt, ki zagotovo vpliva na delovanje mladostnika, čigar najstniška leta so ključna za razvoj človeka. Načrt je preprosto rečeno prenatrpan, površinski, brez dodane vrednosti in v večini primerov presega zmožnosti dijakov! Tukaj nastopijo tudi profesorji, katerih 90 odstotkov bi jih označil za tako imenovane kvazi-profesorje. Slednji bi morali zraven izvajanja učnega načrta med svoje učence širiti nasvete, znanja o dobrem in polnem življenju iz lastnih izkušenj. Ampak kako naj to storijo? Niti sami niso zreli posamezniki, ki bi imeli pravilen pogled na življenje. So le hitri proizvod brez dodane vrednosti tega »diskrepantnega« sistema, v katerem živimo. Predavajo le tiste vsebine, ki jih narekuje učni načrt za določen predmet. Njihov cilj je povsem kratkoročen in usmerjen zgolj na prenos teoretičnega znanja na dijaka, ki ga tako ali tako uporablja le kratek čas, namesto, da bi širili temeljna in praktična znanja o življenju. Tukaj nastopijo tudi ocene, pripomočki od ena do pet, s katerimi profesor oceni znanje dijaka. Sem mnenja, da bi se morale te »številke« odpraviti, ker prepogosto delajo krivice veliki večini srednješolcev. Na eni strani imamo dijaka, ki je odličnjak z veliko priznanji iz raznih tekmovanj, na drugi strani pa dijaka, ki mu je uspelo doseči le zadosten uspeh. Če ne bi poznali obeh dijakov, bi jih večina ljudi zagotovo ocenila približno takole: odličnjak je marljiv, deloven, pošten, zanesljiv, dober srčen, priazen, zadostnega dijaka pa bi najverjetneje opisali z naslednjimi besedami: len, nepošten, neuravnovešen, nekulturen, nezanesljiv, neprila-

gojen ter nima pravilnega in urejenega pogleda na življenje. Kakšno pravico pa imamo, da ju izključno skozi bizarne številke, ki so napisane na listu papirja, obravnavamo kot celovite osebnosti? Te številke predstavljajo le teoretično znanje pri posameznem predmetu. Danes večina ljudi takoj označuje učno podpovprečnega dijaka, katerega predhodno niti ne pozna, izključno na podlagi ocen. Ne pozna in se ne zaveda njegovih dobrih lastnosti, ki jih ima v veliko primerih bolj razvite kot odličnjak. Morda ima ta dijak drugačen pogled na naš učni načrt in se mu preprosto ne ljubi obremenjevati s temi številkami, ki človeštvo samo delijo in ne prinašajo nič dobrega med nas. Nikakor nočem s tem povedati, da odličnjaki nimajo dobro razvitih osebnostnih meril, nasprotno, ampak izključno številke nas pripeljejo do tega, da človeka nepravilno in neustrezno ocenjujemo zgolj z le-temi, kar pa je zelo slabo. Prav tako ocenjujemo z njimi odraslega človeka. Koliko znaša njegovo premoženje, število avtomobilov, ki jih ima postavljene v svoji garaži, število kvadratnih metrov njegovega stanovanja ali hiše, kolikokrat letno hodi na počitnice. In dokler bomo ljudje delovali na takšen način, ne bomo poznali pomena besede dobro življenje, razen redkih posameznikov, ki se upajo upreti temu »bednemu« sistem in začnejo živeti, vendar so zato etiketirani in izločeni iz družbe, ker njihova miselna naravnost ni skladna s prevladujočo.

Danes namreč ne »živimo«, ampak samo sledimo vsakdanjemu ritmu življenja, ki so ga načrtali naši predniki, kar predstavlja veliko slabost pri razvoju vrednostnega in osebnostnega okvirja ter osmišljenja življenja posameznika. Če nočemo, da bomo priča človeštvu, ki ga prepogosto gledamo v znanstveno-fantastičnih filmih, moramo začeti na začetku in to zelo hitro. Najprej bi morali spremeniti kapitalistični sistem v Sloveniji, kar bi omogočalo pogoje, v katerih bi lahko pravilno vzgajali bodoče generacije, ki bodo ključne za obstanek naše družbe. Poudarek bi temeljil na osebnostnih vrednotah kot so: dobrosrčnost, poštenost, nesebičnost, dobronamernost, samoodgovornost, zanesljivost, trajnostni razvoj. Absolutna sprememba je potrebna v odnosu do naše čudovite narave, zakladnice človeštva, prihodnosti naših naslednikov. Nujno potrebna je sprememba interpretacije svetovnih religijskih voditeljev, ki med ljudi širijo popačeno sporočilo in namen ter poslanstvo verskih prepričanj. Ljudje sami bi morali prepoznati, da jih religijski pričevalci zavajajo z namenom, da bi dosegli svoje osebne cilje, ki so največkrat prepoznani kot omejeni, škodljivi in zavrženi. Temelj človeštva sloni v veri med ljudmi, v ljudi ter v naravo.

Za konec bi poudaril, da bi morali na politična mesta postavljati le moralno najbolj razvite ljudi, ki bi delovali v skupno dobro in bili okoljsko ozaveščeni. Za oblikovanje željenega družbenega »tkiva« bi bila potrebna temeljita vzgoja, ki bi temeljila na moralnih principih, prihodnjih generacij, a če ne bomo hitro začeli delovati v tej smeri, bodo prihajajoče generacije obsojene na manjko zavedanja in poznavanja dobrega življenja, ki nam že danes vse bolj polzi skozi prste.

Danijel Brglez, 17 let

Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor

Mentorica: prof. Vanja Kancler

Dobrota neke deklice

Nekoč sta v majhni leseni hišici ob gozdičku živeli deklica in njena mama. Vse življenje sta bili skupaj. Sicer nista bili premožni, ampak bili sta srečni, da imata druga drugo.

Neke mrzle zime je bila dekličina mama tako hudo bolna, da ji je grozila smrt. Deklica je jokala dneve in noči, saj ni vedela, kako naj pomaga mami sredi hude zime. Kuhala ji je čaj, ji prinašala tople odeje, jo hranila z juhami, ki jih je sama naredila, a ni nič pomagalo. Pozimi pa deklica ni mogla do zdravnika, saj je bilo predaletč, pa še veliko snega je padlo.

Neke mrzle noči je deklica imela čudne sanje. Sanjalo se ji je, da je ponoči k njeni mami prišel mali možiček in ji na nočno omarico nastavil mošnjiček, v katerem je bilo zdravilo. Deklici se seveda sanje niso zdele pomembne, saj ni verjela v pravljicihna bitja. In tako je še vedno tuhtala, kako naj pozdravi svojo mamo. Ampak medtem ni pogledala, če je kakšen mošnjiček na omarici.

Naslednjo noč je sanjala grozne sanje. Ponovno je sanjala možička, ki se je prelevil v hudička in ob njeni mami bedel celo noč. Tudi te sanje se ji niso zdele pomembne in jih je pozabila. Njena mama pa je bila vsak dan slabša.

Tretjo noč pa deklica ni mogla spati, kajti sanjala je, da ponoči ni bilo več ne mošnjička na omarici, ne hudiča ob mami in na njeno žalost tudi njene mame ne v postelji.

Zjutraj jo je iz nočnih mor zbudil mamin krik. Deklica je hitro odšla pogledat, kaj se je zgodilo. Ko je prišla v mamino sobo, je njeno mamo našla na tleh, ko se je z zadnjimi močmi borila za življenje. Nenadoma pa se je v sobi pojavil možic in vprašal deklico, ali je šla prvo jutro po čudnih sanjah pogledat, če je mošnjiček na omarici. Deklica pa je cela prestrašena odkimala. Možiček ji je razložil, da bi morala po prvih sanjah dati zdravilo iz mošnjička v mamin čaj, da bi ozdravela. A ker tega ni naredila, jo je za to posvaril v drugih sanjah. In ker tudi po drugih sanjah ni tega naredila, ji je prikazal, kaj se bo zgodilo z njeno mamo, če ji ne bo dala tega zdravila. Deklica je hitro dala mami zdravilo, a bilo je prepozno. Možica je vprašala, kaj naj naredi, da bo njena mama živa, ta pa ji je rekel, da mora v zameno za mamino življenje dati svoje, njen duh pa bo vedno poleg mame. Deklica se je takoj odločila za to, saj je imela svojo mamo najrajši na svetu. Življenje brez matere ji ne bi pomenilo nič. Mama je tako ponovno oživela in njeno življenje je napolnjeval dekličin duh. Vedeli sta, da sta ena zraven druge in se imata lepo.

Kadar je življenje dobro, se ta dobrota nadaljuje tudi po smrti.

*Sara Emeršič, 14 let
OŠ Mladika Ptuj
Mentorica: Urška Hlupič*

Kaj je dobro življenje?

Jaz osebno živim zelo dobro življenje.

Imam vse, kar si človek lahko želi: ljubečo družino, ki me v vsem in povsod spremlja in je prijazna z menoj v dobrih in slabih trenutkih, dobre prijatelje, ki ti zmeraj, ampak res zmeraj pomagajo in so s teboj. Še posebej imam v šoli rada svojo »BFF« (best friend forever), sošolko Lano, ki je najboljša in med vsemi najprijaznejša oseba. Ona mi zmeraj pomaga in me razveseli v dobrem ali slabem, pozna razliko med resnico in lažjo ter mi pove vse pa še tisto, kar mi noče, ji ugre iz ust. Za povrh vsega me ima rada takšno, kakršna sem.

Dobro življenje je eno izmed najboljših pogojev, da si povsod dober in te nikjer ne skrbi, ali si še z nekom prijatelj ali ne, kdaj se boš s to osebo pobotal in ali ko prideš iz potovanja, ali bo tvoj fant že imel drugo ...

Jaz zaenkrat takih problemov in skrbi nimam. Vendar me kdaj še vseeno skrbi za kakšno osebo. Doma nimam nobenih skrbi in v šoli tudi ne, saj mi gre dobro od rok. Rada se družim s prijatelji, ki me za nič na svetu ne bi izdali.

Za vse tiste, ki nimajo dobrega življenja ali pa nanj ne znajo pogledati s pravimi očmi, svetujem, da se v svojem življenju ne obremenjujejo preveč s skrbmi in težavami. Težave se bodo rešile same od sebe in vi boste za to zelo veseli. O življenju sem se že veliko naučila, a ne še vsega. Ena od stvari, ki jih že vem o življenju, da bodi vedno sproščen in vse počni »u izi«.

Življenje lahko lepše uživaš, če si prijatelj sam sebi.

Karin Grdadolnik, 12 let

OŠ Žiri

Mentorica: Maja Brezovar

Kaj je dobro življenje?

Življenje se je v zadnjem času močno spremenilo. Veliko stvari se je izboljšalo, nekaj pa tudi poslabšalo. V razvitih državah so pogoji za dobro življenje večinoma dobri: malo je revščine, bolezni, tegob... Težava so nerazvite države in države, ki začenjajo z razvojem. Veliko ljudi živi močno pod pragom revščine. Imajo ravno toliko, da ne umrejo od lakote. Izpostavimo npr. Afriko: najrevnejša celina z veliko prebivalstva. Ali se kdaj vprašamo zakaj je tam revščina? Krivi smo mi! Afrika je celina z veliko naravnimi bogastvi, pa vendar je denar v rokah peščice in še ta je večinoma iz Evrope, ZDA in Kitajske. Preprosti ljudje kopljejo diamante, dragocene rude pa vendar živijo v hudi revščini in pomanjkanju. Krivi smo mi! Mi jih izkoriščamo že dolga stoletja. S podobnimi težavami se soočajo tudi nekatere azijske in latinskoameriške države. Vendar denar ni vse, kar je potrebno za dobro življenje.

Veliko prebivalstva razvitih držav misli, da živi dobro, če ima dovolj denarja. Toda z denarjem ne moremo kupiti sreče, zadovoljstva, pravih prijateljev... Za dobro

življenje je potrebno dobro življenjsko okolje. Potrebni so dobri odnosi z bližnjimi, nekdo s katerim se razumeš družiš. Ljudje smo družabna bitja, sami ne moremo pravilno delovati. Življenje mora imeti nek smisel, to je lahko družina. Nekateri življenje osmislijo z religijo (vero). Vsakdo mora najti nekaj, kar mu resnično ustvarja zadovoljstvo. Če ima vsega dovolj, ga lahko najde v dobrotah, pomoči drugim. Mar nam pomoč drugim ni v veselje? Potem je z nami nekaj hudo narobe. Velikokrat te lahko zavest, da si drugemu pomagaj, spravi iz velike duševne stiske. Nekateri najdejo v tem smisel in vse svoje življenje posvetijo pomoči ljudem, ki so je potrebni. Ne smemo se vdati, če ne najdemo takoj smisla svojega življenja, važno je le, da nikoli ne odnehamo. Za dobro življenje sta potrebna tudi svoboda in mir. Ljudje so v državah, kjer divjajo vojne v nenehnem strahu, včasih jim vzamejo svobodo, kar lahko pusti trajne posledice na našem umu. V nekaterih državah se poslužujejo celo otroških vojakov (kar je izredno nečloveško), ki so sužnji našega časa. Odrasli z njimi manipulirajo, da zadovoljijo lastnim interesom. Hudo mi je za vse prebivalce držav, kjer divjajo vojne (Sirija, Mali, Demokratična republika Kongo, pa tudi za zatirane prebivalce Severne Koreje). Tudi mišljenje, da je zdravje nujno za dobro življenje, se mi ne zdi pravilno. Res da smo veseli, če smo zdravi, a tudi bolniki in poškodovanci lahko živijo dobro in polno. Če hudo zbolimo ali se resno poškodujemo, še ni konec sveta. Lahko se dvignemo iz teme in zagrenjenosti, samo voljo moramo imeti.

Menim, da je moje življenje sorazmerno dobro, vendar ne vem še, kaj je zame smisel življenja. Sicer pa imam za to še dovolj časa. Živim v dobri družini, dobro se razumem z bližnjimi, imam prijatelje ... Po mojem mnenju bi morali imeti boljši odnos do ljudi in stvari (hrane, vode, predmetov), saj živi na svetu veliko ljudi, ki bi te stvari zelo potrebovali.

Luka Jesenko, 13 let

OŠ Idrija

Mentorica: prof. Tjaša Petkovšek Tončič

Bodi sam sprememba in spremeni svet!

Smo v času krize, je čas velikih socialnih razlik in čas, ko se rušijo medsebojni odnosi. Ljudje enostavno ne zaupamo v politične voditelje. Jih ne podpiramo, pa čeprav je sedaj to potrebno. Samo tarnamo nad tem, kaj se dogaja in kaj se še bo zgodilo. Krivdo pa valimo na druge. Sploh se ne zavedamo, da smo za položaj, v kakršnem smo, pravzaprav krivi sami. Bil je lep čas, ljudje smo lepo živeli, prelepo! Nismo se zavedali, kaj nas čaka, vsak izmed nas je posredno in neposredno odgovoren za stanje, v katerem se trenutno nahajamo! Kdo je »takrat« razmišljal, kaj nas čaka. Ljudje so je-mali kredite in se zadolževali, nekateri prekomerno! Ne želim zdaj opozarjati na stanje, kakršno je, ampak to je realnost. Ne želim niti kriviti ljudi, ki so odgovorni za stečaj podjetij in posledično tudi za brezposelnost, potem pa so tu še pomanjkanje in lakota.

Zavedati se je treba, da smo bitja, ki živimo skupaj in moramo sodelovati! Zato smo tudi za razmere odgovorni prav vsi! Pa čeprav smo živeli pošteno, dajali denar revnim in se imeli radi. Zakaj ni nihče že takrat opozarjal na to, kaj se lahko zgodi. Vsak je gledal samo nase, kako bo zaslužil in se ni oziral na druge. Pa smo spet tam!

Celo naše življenje je samo učenje – učimo se v šoli, službi in doma. Učimo se bodisi iz izkušenj bodisi preko dela bodisi »zares«. Učenje lahko uporabimo in nadgradimo, lahko pa ga »vržemo v kot«. Največ pa se zagotovo naučimo iz izkušenj. Recimo, da pademo po stopnicah. Zaradi bolečine, ki nam bo verjetno dolgo ostala v spominu zaradi padca, si bomo to zapomnili, in gotovo, bomo naslednjč pazili, ko gremo po tistih stopnicah. Menim, da je današnji čas, na žalost, za marsikoga ena velika bolečina. Tega časa se bodo mnogi spominjali kot časa pomanjkanja in lakote. Sami lahko na tem področju marsikaj storimo. Lahko na primer od svojih prihrankov, ki bi jih porabili za sladkarije in stvari, ki jih v bistvu ne potrebujemo, darujemo revnim. Moje mnenje je tudi, da smo ljudje kot ovce – v večini primerov gremo za čredo oz. pastirjem. Če bi ljudje imeli dober zgled, bi hodili za njim. Danes je veliko zgledov, a koliko jih ljudje res upoštevamo in kakšni so ... Če bi večina ljudi delala isto dobro, potem bi pritegnila tudi ostale, ki ne sodelujejo.

Problem je po mojem mnenju tudi v tem, da se ljudje preveč pritožujemo. Star kitajski pregovor pravi: »Prižgi luč, namesto da se pritožuješ nad temo!« Namesto da ljudje samo jamramo in nekaj obljublamo, bi morali obljube izpolniti, jamranje pa zamenjati za dejansko koristno delo. Nekdo mora to enostavno narediti. Če ne bo nihče prižgal luči v temi, bo pač tema. Stvar je enostavna: »Ukrepaj ali pa jamraj in obljublaj!« – Z zadnjim ne boš naredil ničesar. Menim, da je dober zgled za nas kaktus. Da, prav ste prebrali – rastlina. Kaktusi so se prilagodili na pomanjkanje vode, sušo in žgoče sonce. Niso jamrali in obljubljali, temveč dejansko »storili« nekaj za resnično spremembo.

Ko je mačka zadovoljna, zapre oči. Potem je mačka mirna in zadovoljna in lahko v miru počiva. Vrednoti, ki sta pomembni, da lahko normalno funkcioniramo in veselo živimo iz dneva v dan, sta zagotovo mir in zadovoljstvo. Menim, da je človek najsrečnejši, ko je zadovoljen z vsem ... ko je miren. Takrat je odprt za sočloveka, za prijatelje in družino. Sreča je vrednota, ki pomaga človeku premagovati ovire. Ne mislim sreče kot npr. dober met kocke, temveč notranjo srečo vsakega človeka, radost, mir in zadovoljstvo. Če bi bili ljudje zadovoljni, bi z veseljem šli v nov dan, ljudje bi si bili bližje. Človek se je že od začetka svojega obstoja povezoval v skupine oz. horde. Tako je lažje preživel. Ljudje moramo biti med seboj povezani – kako drugače pa mislite, da smo prišli do tega, kar smo zdaj.

Še en star pregovor pravi: »Po toči zvoniti je prepozno!« Je pa res, da po toči lahko še kljub vsemu zvoniš! Zvoniš v smislu spodbude za popravilo oz. sanacijo škode! Če si bil ti zadolžen za zvonjenje, se seveda vsa krivda zvali nate, kar pa še ne pomeni, da si ti vsega kriv! Verjetno napake ne boš nikoli več ponovil. Vsi pa se bodo trudili škodo čim prej popraviti. Zato dandanes potrebujemo nekoga, ki bo saniral nastalo škodo in ob pomoči cele skupnosti bomo dobili nov zagon. Potrebujemo nekoga, ki bo »po toči

zvonil« in popravil nastalo škodo. Vsi skupaj pa se bomo trudili, da bomo zvonili ob pravem času in na pravem mestu. Smo morda z novo vlado prišli do rešitve? Rešitev je pravzaprav preprosta: «svoboda, enakost, bratstvo» – geslo francoske revolucije. Vsak izmed nas si želi svobodo brez tarnanja, pomanjkanja, revščine in lakote ter trpljenja. Te grozote je treba odpraviti in le tako si bomo enaki. Če pa se bomo še vsi pobratili med sabo in stopili skupaj, smo pravzaprav zmagali. Skupaj lahko dosežemo veliko. Če npr. voditelj vidi, da si ostali prizadevajo za dobro in so zadovoljni z njim, bo dobil novo moč, nov zagon. Tako je tudi danes, če bodo politiki videli, da je ljudstvo zadovoljno, da jih ljudstvo podpira, bodo dobili nov elan in moč. Skupaj namreč zmoremo več!

Klemen Levičnik, 14 let

OŠ Sostro, Ljubljana Dobrunje

Mentorica: Petra Aškerc

Kaj je dobro življenje?

Vedno sem mislila, da je moje življenje čista polomija. Vse sem videla črno, na pol prazen kozarec v vsaki stvari. Ampak sem imela vse. Samo zavedala se nisem.

Kot vsako jutro, sem se tudi tistega dne odpravila v šolo. Hodila sem na privatno šolo, saj sta moja starša cenila znanje. Meni je bilo po pravici čisto vseeno. Hodila sem v šolo, nisem se brigala za druge in to je to. No, torej. Pouk je minil precej bedno. Hotela sem, da je že konec vsega. Do konca pouka pa sem imela samo še dve uri likovnega pouka. Risali smo na temo "Moje življenje". Kako dobro se sliši! Vedela sem, kaj bom narisala. In sem vzela črno tempero in celo platno pobarvala s črno barvo. Zadovoljna z izdelkom sem se usedla na stol in opazovala druge. Vsi so risali s svetlimi barvami, imeli polno veselih obrazov na platnu in vsi so se počutili super. Nato je mimo prišel moj profesor. "Kaj pa je to Eva?" me je prijazno vprašal in se usedel poleg mene. "To je moje življenje," sem dejala ponosno. "Pa si prepričala, da res tako vidiš svoje življenje?" je poizkušal profesor. "Da, profesor, trdno prepričana," sem rekla odločno. "Eva, kaj ko bi danes ostala eno uro dlje pri meni. Rad bi ti nekaj pokazal," je rekel profesor. "Kaj me pa stane," sem si mislila in odzvonila je še zadnja ura.

Učilnica se je spraznila in ostala sva samo jaz in profesor. "Nekam se bova odpeljala, v redu?" je rekel profesor prijazno. "Prav," sem mu odgovorila preprosto. Vzel je ključke in odšla sva do avta. Peljala sva se približno 10 minut in na koncu prispela na zanemarjen kraj. "To ste mi hoteli pokazati?" sem rekla zdolgočaseno. "Počakaj še malo," je rekel profesor in se razgledal po kraju. Tu so stali na pol podrti hiša, nekaj zanemarjenih hiš in polno ozkih in umazanih ulic. "Anton, Marcel!" sej je kar na enkrat zadr profesor. "Koga kličete?" sem rekla počasi. "Počakaj, boš že videla," je rekel profesor in še enkrat zaklical ti dve imeni. In čez nekaj časa sta prišla. Dva majhna fanta, oba stara okoli 10 let. Umazana, oblečena v razcapana oblačila s skuštranimi lasmi in rjavimi očmi, v katerih je svetila majhna iskrica. "Mitja!" se je zadr eden iz-

med njiju in stekel do mojega profesorja in naravnost v njegov objem. "Anton, Marcel naj vama predstavim svojo učenko," je rekel veselo in pokazal name. Fanta sta me le tiho gledala. "No, moje ime je Eva, vidva pa sta predvidevam da Anton in Marcel," sem rekla in se nasmehnila. Tudi fanta sta se nasmehnila. "Jaz sem Anton in to je moj brat Marcel," je rekel eden izmed njiju, ki je bil malo večji od drugega. "Me veseli," sem odgovorila. Nato pa odšla do profesorja in mu na uho zašepetala: "Še vedno ne razumem, zakaj ste me pripeljali sem." "Dan boš preživela z njima Eva. Poklical sem tvoja starša in povedal, da si z mano. Ti pa boš cel dan bila z nami. Dogovorjeno?" "Dogovorjeno, če sem jutri opravičena pouka," sem rekla in se nasmehnila. "To bomo še videli," je odgovoril profesor in se zasmejal.

Cel dan sem preživela z Antonom, Marcelom in mojim profesorjem. Bilo je res zelo zabavno. Najprej smo se odpeljali v zabavišni park, kjer smo vsi odšli na vlak smrti, potem na vrtiljak, v hišo strahov in seveda na sladkorno peno. Potem smo se odpravili do ribogojnice, kjer smo lovili ribe in se zabavali. Nato smo ulovljene ribe kupili in jih spekli na žaru. Ne vem, Anton in Marcel sta mi zgolj v nekaj urah zelo prirasla k srcu. Bila sta še zgolj otroka. Otroka, ki se vsak dan trudita, da preživita. V 21. stoletju še vedno vidiš otroke ulice. Same, osamljene, brez hrane. Precej grozno.

Ura je odbila 22.00 in s profesorjem sva se odločila, da je čas za odhod. Poslovala sva se od Marcela in Antona z obljubo, da se jutri spet vidimo. S profesorjem sva se usedla v avto in se odpeljala. Še vedno mi ni dala miru misel, čemu me je profesor pripeljal k njima. Kaj kmalu sva prispela do dovoza naše hiše. Ravno sem hotel zapreti vrata avta in oditi, ko me je prekinil: "In ja, Eva, jutri si opravičena pouka," je še rekel, počakal, da sem se nasmejala in zaprla vrata ter odpeljal. Odšla sem v hišo, mrko pozdravila starša in odšla pod mrzel tuš. Misli so kar letele. Zakaj, zakaj, zakaj me je odpeljal k njima? S to mislijo sem odšla do postelje in v hipu zaspala.

Zbudilo me je jutranje ptičje petje. Ne vem, svet se mi je kar na enkrat zdel tako lepo. Bila sem srečna, ker imam vse, kar hočem. Življenje je lepo... Zakaj se mi je zdelo, da sem razumela, kaj je profesor želel od mene? Hotel je, da vidim, da je moj svet lep. Da moram biti hvaležna za to, kar imam. Nekateri tega nimajo. Nimajo staršev, ki bi jim vedno svetovali, nimajo hrane, da bi lahko zvečer siti zaspali in se zjutraj zbudili v lepo jutro in se zavedali, da so srečni. Nimajo vsega, kar imam jaz. Oh, svet je lep...

Popoldne je spet do mene prišel profesor in odpeljala sva se od Marcela in Antona. Takoj, ko sem ju zagledala, sem postala srečna. Vsakemu sem kupila eno liziko. Bila sta tako srečna, da so se njune oči bleščale kot majhni diamanti. "Vama je všeč lizika?" sem ju vprašala, čeprav sem vedela, da že njun nasmeh vse pove. "Zelo!!!" je rekel Anton in se zasmejal. Dan sem spet preživela čudovito, le da sem tokrat prej odšla domov, saj me profesor ne more vsak dan opravičiti od pouka. Ko sem se torej peljala s profesorjem domov, sem rekla: "Profesor, vem, kaj je bil vaš cilj. Sedaj razumem. Hoteli ste mi pokazati, da sem lahko hvaležna za vse, kar imam. Za vsak grizljaj kruha, za vsak poljub mame, za vsak nasmeh. Anton, Marcel in vsi drugi otroci ulice tega nimajo. Ne veste, kako sem vam hvaležna. Kako sem hvaležna, da ste mi pokazali, da je svet dober. Po nekaj letih se končno spet počutim odlično. Hvala." "To je moje

delo. Širit znanje, širit izkušnje. Veš, tudi jaz sem bil tak otrok. Brez mame, brez očeta. Prepuščen sam sebi. Na kar me je našel nekdo, ki ga tako močno cenim. Ajda. Moja druga mama. Hvaležen sem ji, da ne moreš verjeti kako. Rešila me je pekla, ki sem ga doživljal. Dajala mi je hrano, mi nudila prenočišče, mi vedno pomagala. Zato vem, kako je Antonu in Marcelu. Trudim se jima pomagat, kakor le morem. Pa čeprav ne morem veliko narediti, je že dosti, da vidim njun nasmeh." je rekel profesor. Ostala sem brez besed. Nisem vedela, kaj naj rečem. Samo nasmehnila sem se. Kaj drugega moje telo v tistem trenutku ni bilo zmožno.

Drugi dan sem po pouku odšla do profesorja in mu dejala: "Profesor, nekaj sem se odločila. Ker sem sedaj 4. letnik in se moram odločiti, kam bi šla naprej, sem se odločila. Rada bi svoje življenje posvetila otrokom na ulicah. Rada bi jim nudila vse, kar lahko. Rada bi jih učila. Bi lahko računala na vašo pomoč?" sem rekla. "Vedno, Eva," je rekel profesor in se nasmel. Vsak dan sva tako obiskovala otroke na ulicah in se z njimi družila. Počutila sem se tako super kot še nikoli. Vedela sem, da delam dobro delo. In bila sem vesela.

Tako sem doštudirala in postala socialna delavka. Ustanovila sem dom z imenom VSI MI, KI SE RADI SMEJIMO. Vedno mi je tudi pomagal moj (sedaj že ne več) profesor. Spoznala sem tudi sorodno dušo, ki mi je bila podobna. Doletela pa me je velika nesreča. Ugotovili smo, da ne morem zanositi. Ampak sprejela sem to. In še več! S partnerjem sva se odločila, da posvojiva Marcela in Antona.

Tako sedaj živimo kot v pravljici. Jaz in moj mož učiva Marcela in Antona stvari, ki jih morata vedeti za šolo. Onadva pa naju učita o življenju. Hvaležna sem za vsako stvar, najbolj pa za moja dva otroke, ki sta me naučila, da je življenje lepo.

Eva Renuša, 13 let

OŠ Stopiče

Mentorica: Karmen Blatnik

Bodi sama sprememba in spremeni svet! (Gandhi)

V različnih jezikih se sprememba reče različno. Change, a*ndem, changement, endre, muutos, cambiamento ... So skupnosti ljudi, katerih kultura vidno odstopa od povprečne, na primer severnokorejska država, kjer živijo ljudje v (prisilnem) prepričanju, da je njihov vladar edini pravi in pravični, na drugi strani pa bogata ameriška mesta. Dobro za nekoga je lahko slabo za drugega. Še po pokrajinah se načini življenja razlikujejo.

V tej dobi človeštva, ko sta pomembna le denar in ugled, pozabljamo na pomembne vrednote, kot sta ljubezen in prijateljstvo. Dobro življenje trenutno pomeni, da imaš več od sosedu čez cesto.

Svet v trenutni gospodarski krizi potrebuje nekoga, na kogar se bodo lahko ljudje zanesli. Ne moremo se zaneesti na politike, na svoje idole, še nase se večinoma ne zanesemo. Svet potrebuje super junaka, po možnosti z več milijardami dolarjev v denarnici.

Potrebujemo Supermana, Milijarderja ali nekoga, ki mu je precej podoben. Potrebujemo nekoga, na katerega se bomo lahko zanesli tudi v najtežjih trenutkih, ko bo šlo vse samo navzdol. Mogoče zunajzemeljsko bitje? V vesolje bi lahko poslali sporočilo:

»Pozdravljeni, mi smo Zemljani. Prihajamo z Zemlje, tistega planeta, ki je bil včasih zeleno-modre, zdaj pa ima še nekaj drugih barv in lučke. Potrebujemo junaka, ki nas bo rešil iz gospodarske krize. Bodite prijazni in nam pomagajte. Priporočamo, da pristanete na Antarktiki (bela površina na skrajnem spodnjem delu Zemlje, ki se vztrajno manjša), če pa jo pred tem uničimo in popolnoma stopimo, pristanite kjer koli menite, da bo pristanek varen oziroma dovolj varen za vaše plovilo. Voda bo takrat že zalila večino kopnega, zato Vam predlagamo Mont Everest. Ne prevzemamo odgovornosti, če naletite na kup smeti takoj po vašem izkrcanju. Naš planet je namreč tudi močno onesnažen.

Lep pozdrav z Zemlje!

Zemljani

P. S.

Če imate težave z dihalci, v našo atmosfero ne vstopajte.»

Glede na to, kako egoistični smo, bomo pričakovali, da bodo mali zeleni vesoljčki prišli najpozneje pojutrišnjem.

Vsak človek na Zemlji lahko odgovarja le sam zase. Od položaja v družbi je odvisno, ali odgovarja tudi za ljudi okoli sebe. V tistem trenutku, ko začnemo svoje odgovornosti prelagati na druge, se začne sistem podirati. Podobno je računalniku; ko ena stvar ne deluje, kot je treba, zablokira tudi vse ostalo. Pri računalniku je lažje kot med ljudmi, saj lahko okvarjen del preprosto zavržemo in ga nadomestimo z novim. Med ljudmi tega ne moremo storiti. Nihče ne more preprosto vzeti velike računalniške miške in prenesti človeka ali skupino ljudi v okence »Koš«, čeprav se nekaterim zdi tako.

Drugi problem je, da se ljudje premalo družimo. Če otrok že od malega gleda televizijo in pri šestih letih obvlada računalnik bolje od svojih staršev, je nekaj hudo narobe. Svet je preprosto preveč navezan na elektroniko, svetovni splet in svoje ljube mobitele, da bi ljudje našli čas za pogovor ali normalno druženje. Če ne preveriš vsakih 10 sekund Facebook in Twiter, te lahko pobere.

»Joj, sporočilo sem dobila!« je najpogostejši stavek, ki ga lahko slišim, ko se sprehajam po mestu. Vsak drugi človek, ki ga srečam, se pogovarja po telefonu ali pa nekaj brklja po njem. Zadnjič sem sedela v restavraciji in vsi okoli naše mize so imeli v rokah telefone ali tablice. Le starejše gospe v kotu so se sproščeno pogovarjale. Par na moji levi je bil očitno na zmenku in edini stavek, ki sem ga slišala od njiju, je bil: »O, pogledaj, kaj je ta in ta objavil na svojem zidu!« Drugi par je imel pred seboj tablico in pregledoval nek spletni portal. Svetloba iz tablice je bila tako močna, da je fant moral nositi sončna očala.

Stara sem 15 let in v vsem mojem življenju je tehnika toliko napredovala, da ne sledim več. Pred tremi meseci si bil največji frajer, če si imel telefon z celotno tipkovnico in imel Blackberryja, zdaj so popularni takšni na »touch« in iPhone. Potem je tu še

velikost; najprej so bili »in« čisto majhni, zdaj se okoli prenaša prave tehnološke slone. Seveda so tanki, da se v žepih ne vidijo, ko učiteljice pregledujejo, kdo krši previla in ima prižgan mobilni. Vsaj na naši šoli.

Naj povem, da živim na vasi in do nas tehnološka moda ne pride tako hitro, zato se opravičujem, če pišem o že zastarelih rečeh. Verjetno imajo zdaj v Ameriki ali na Kitajskem že telefone, ki se jih vgradi v roko in vtipkajo številko ali brskajo po imeniku kar z živčnimi signali. Zakaj pa ne? Vse okoli nas je elektronsko, zakaj ne bi bili še mi?

Nič nimam proti tehnologiji, ki olajša delo. V medicini in gradbeništvu se moderna tehnologija potrebuje. S primitivnimi metodami res ni mogoče operirati ali zgraditi stolpnice. Tudi tehnologija, ki pomaga ljudem s posebnimi težavami, mi je všeč.

V našem razredu beremo knjige samo še trije ali štirje od 34 učencev. To je samo 12 % celotne generacije 1998. In mislim na knjige, takšne, ki imajo vsaj 100 strani in imajo zelo malo slik. Ostali zavijajo z očmi že ob omembi knjižnice in večina ne prebere niti domačega branja. Samo preprosto prepišejo obnovo z interneta in gredo nazaj igrati računalniške igrice. Ali pa niti tega ne storijo. Pet minut pred uro si »sposodijo« zvezek in »pogledajo« snov, v resnici pa prepišejo tvoje zapiske in se potem delajo pametne pri pouku. Pred preizkusom znanja iz katerega koli predmeta si pišejo listke z odgovori in jih skrivajo v rokave in pod pasove, dekleta pa tudi pod krila. Kasneje, ko jih večina dobi slabo oceni, ker niti z listka ne prepiše prav, pa govorijo, da je tisti z dobro oceno, ki jo je pridobil z celim dnevom učenja in sprotne dela, prepisoval. Takrat nihče ne more dokazati, da to ni res.

Ko me odrasli vprašajo, kaj želim postati, rečem okoljevarstvenica ali inženirka lesarstva. Vendar želim v življenju doseči več kot samo to, da pridem do izobrazbe. Želim spremeniti svet, da bo postal opazneje boljši. Da ne bo toliko kriminala, sovraštva in podobnega. O onesnaženosti niti ne bom pisala. Vsaj ne preveč.

Včasih se mi zdi, da s svojim početjem ne onesnažujemo le našega planeta, ampak tudi svoje misli. Nato gremo z roko v roki počenjati neumnosti in naše misli se še bolj onesnažijo in zasmetijo. Kmalu nimamo niti ene same dobre več.

To je začetek moje spremembe sveta. Zdaj, ko sem to delila z drugimi, se je svet malce spremenil.

*Barbara Venek, 15 let
OŠ Nazarje
Mentorica: Ksenija F. Vuga*